

ARXIU del Grup de Recerca

C/ Sant Esteve, 10 pis

CERVELLÓ

PUBLICACIÓ NÚM 25

EL MOLÍ VELL

EL MOLÍ VELL

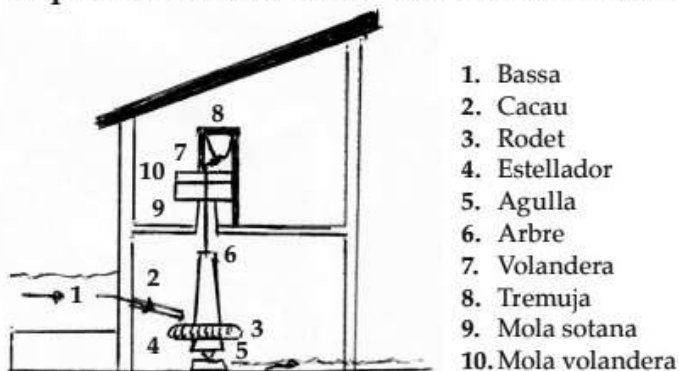
A l'edat mitjana un dels motors de l'economia de la baronia de Cervelló eren els molins fariners, tant va ser així que quan al segle XII el rei en va construir uns a la banda esquerra del Llobregat (Molins de Rei) aquests van entrar en competència amb els de Cervelló, comportant un munt de desavinences que d'alguna manera van marcar l'inici de la decadència de la baronia.

Gairebé tres-cents anys abans de la construcció dels molins reials, es té constància de l'existència dels de la riera de Cervelló. Un document del Cartulari de Sant Cugat de l'any 904 situa un molí fariner del comte Guifré Borrell a les terres del castell de Cervelló.

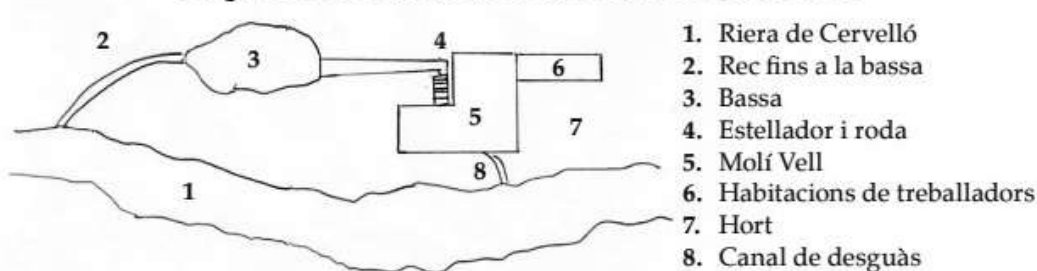
La constància de la indústria molinera està documentada a partir de la reconquesta franca i la repoblació de les nostres contrades, però la tecnologia hidràulica emprada en els molins ja era coneguda pels romans.

Les restes del Molí Vell, situat a la riera de Cervelló sota Torre Vileta i Can Nicasi, ens aporten molta informació per a conèixer aquesta antiga indústria.

Esquema de funcionament d'un molí hidràulic

Esquema de funcionament bàsic del Molí Vell

El molí, que ens ha arribat transformat en paperer, va ser als seus orígens fariner i quan es va reformar va conservar una bona part de la seva estructura original. Atès que el cabal d'aigua podia ser irregular en funció de la climatologia, comptava amb una resclosa, un canal i una bassa on acumular l'aigua. Almenys tenia dues rodes hidràuliques, una a la façana lateral sud i una altra a l'interior

de l'edifici. Als antics molins, l'aigua es feia caure sobre la roda vertical d'eix horitzontal que contenia uns caixons que s'anaven omplint i la feien moure i mitjançant un eix feia rodar la mola de pedra circular que girava sobre una altra de fixa, entre les quals es posava el cereal a moldre.

Les restes de l'edifici que es conserven actualment són les d'una edificació industrial, orientada a ponent, amb planta baixa, dos pisos i coberta plana que servia de terrat. L'estructura de la planta baixa és de murs de pedra i volta, i configura un conjunt molt estable per frenar els embats de les riuades. Era destinada a l'elaboració de paper i presenta una estructura de parets en dues direccions. Les plantes superiors estaven fetes amb bigues de fusta per disposar de més espais lliures per l'assecatge del paper, l'habitatge i pel treball. La façana principal conserva la portada original del molí fariner.

El Molí Vell és esmentat en el llibre del cadastre de l'Ajuntament de Cervelló de 1761 per primera vegada. Cap a mitjans del segle XVIII es va produir una reactivació del comerç a Catalunya i l'augment de les manufactures tradicionals com el paper, això va comportar que alguns molins fariners es transformessin en paperers. Era fàcil aprofitar les infraestructures, només calia remodelar-les. A banda de proporcionar la força motriu, l'aigua neta era un element indispensable per fer paper de qualitat.

L'aparició d'una indústria paperera a Cervelló és un pas important en el desenvolupament econòmic del municipi.

El 1751 Francesc Ferrer compra a Feliu Ferrer el molí que encara conservava la seva funció de fariner, però on s'havia fet un annex per transformar-lo en paperer.

El 1759 també funda una societat amb Jaume Gay per l'exploració del molí. Gay fa una cessió a la companyia regentada per Joan Mas i Lluís Croci de Barcelona el 1764.

A la mort de Gay, cap al 1770, la seva neboda Margarida Gay hereta el molí que el document descriu com una caseta, un hort i una peça de terra plantada de vinya.

El 1777 Margarida Gay arrendava per quatre anys, a raó de 200 lliures barcelonines anuals, el molí i annexos. L'arrendatari fou Miquel Noguera, que més endavant ocuparia el càrrec de regidor de l'Ajuntament de Cervelló.

L'arrendament va ser prorrogat per cinc anys més malgrat les discussions entre ells pels manteniments i obres fetes al molí.

No s'ha trobat més documentació fins la datada el 1859 quan n'era el propietari Josep Canet i Gelavert, també propietari de la Torre Vileta que l'arrendà a Joan Poch i Font. Podem dir que en aquests moments el molí tenia uns cent deu anys de funcionament, un període prou important.

Un document del Registre de la Propietat de Sant Feliu sobre la finca de Torre Vileta, ens indica que el molí estava en desús cap al 1875:

“Molí paperer d'estrassa i embalatge, conegut com el Molí Vell, de construcció antiga compost de planta baixa, primer i segon pis i terrat mirador. A la planta baixa s'hi troben dues tines (cubells) una de les quals està totalment inutilitzada i abandonada des de fa molt de temps; hi ha una quadra amb quatre piques en cadascuna de les quals hi ha tres malls per picar la pasta i dues premses, una de les quals inservible i desmuntada. En el primer pis s'hi troba un cilindre per triturar les pastes que està molt gastat i un martinet gran per afinar el paper. En el segon pis s'hi troben les habitacions dels treballadors i menjador, cuina i altres dependències”.

El cilindre esmentat és conegut com a pila holandesa. La descripció feta en aquest document ens indica com la fàbrica va anar integrant les diverses innovacions que s'anaven produint al sector, així els malls de picar pasta del

segle XVIII conviuen amb la pila holandesa del XIX que havia estat inventada a Holanda al segle XVII, però que no arribaria a Catalunya fins al segle XIX. El fet que estigués molt desgastada fa pensar que portés dècades a la fàbrica i que per tant, fos de les primeres a implantar-se al nostre país.

I van anar passant els anys i el molí, abandonat, havia estat cobert per la vegetació de la riera. La seva existència va caure en l'oblit. Només una persona gran recordava haver jugat de petit entre les seves restes. Josep Llurba n'havia trobat documentació, però no en tenia la localització.

Finalment, el 2016, les restes foren descobertes pels primers membres de Gaudim Cervelló, però com que no sabien ben bé què eren, van demanar a Èric Gómez que hi anés i en veure les restes de la pila holandesa, va identificar-les com les d'un antic molí paperer. Llavors, els membres de Gaudim van treballar les següents setmanes a desenterrar tota la pila i desbrossar per fer accessible l'accés a l'interior de l'edifici.

El 2017 es van organitzar un parell de caminades populars per anar a veure el molí que van tenir molt èxit de participació. El mateix any l'Ajuntament de Cervelló va publicar el llibre **“Molins medievals i molins paperers a Cervelló” de Josep Llurba i Èric Gómez** en el qual està basat aquest article.

Ens preocupa el fet que el molí no figuri al Catàleg del Patrimoni de l'Ajuntament de Cervelló (que és de data anterior al seu descobriment) i per aquest fet, les

restes estan totalment desprotegides legalment. Hem sol·licitat que s'inclogui al Catàleg.

Per empitjorar la situació, l'any 2020 es va fer un abocament de terres que des del Grup de Recerca i Gaudim Cervelló vam demanar es retiressin, cosa que no ha succeït fins al dia d'avui, malgrat les successives peticions que hem anat realitzant a través d'instàncies, però que no han tingut resposta.

Malauradament, en una zona tan humida, la vegetació en poc temps torna a fer-se mestressa de totes les ruïnes i la seva situació en no trobar-se a prop de cap camí de pas, les condemna a no ser reconegudes.

Però per aquestes dificultats, **hem de deixar que una mostra tan interessant d'arqueologia industrial es degradi fins a perdre's?**

Rosaura Serra

Grup de Recerca de Cervelló

Juliol 2025